

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Karolyi ház első emeletén, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik a pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (magyar tudós társasági nagygyűlés határnapja; nemzeti színház; halálhír; pesti takarékpénztár; „Két garas VIII.” gr. Széchenyi Istvánról; országgyűlési közlemény; büntető törvénykönyv fölötti vitázatok; Zala megye: részletek a legutóbbi közgyűlésről; Veszprém megye: pótlékutastások; Marmarosm. büntető törv. könyv iránti utastítás; Hont megye: utastítás a büntető törvénykönyv ügyében; Temes megye: országgyűlési pótlékutastások; s. a. t.)

Szerbia (a volt minisztereknek évdj rendeltetik)

Spanyolország (Lopez minisztersege ngadozni kezd; Barcelona még folyvást zavarog)

Anglia (a királyné utazása)

Franciaország (készületek az angol királyné elfogatásáta; Viktoria királyné már francia földön van.)

Roszország (Alexandra hgná +; a csár utazása; itélet a külföldi utazások iránt.)

Ertesítő.

Magyarország és Erdély

Magyar tudós társaság. — Az academia idei nagy gyűlése ő cs. kir. fonsége a nádor pártfogó k. helybenhagytaival oct. 2. veendi kezdetét, s így a megjelenés napja azon hó tjeleszen a köz ülés mikor tartatásáról külön jelentés lesz közre boesátva. Az elnök rendeléséből. Pozsonyban, sept. 6. 1843.

D. Schedel F. titoknok.

Nemzeti színház. A nemzeti színház igazgatóságának szerencsése van ezennel értesíteni a t. cz. közönséget: hogy *Schodelné* asszonnyal, honunknak külföld előtt is jelesen ismert művésznőjével, ugy az ő megelégülésére, mint az intézet javára, most már húzamos idöre's teljesen egyezkedett legyen; egyszersmind az igazgatóság azon biztos reményt, sőt a tisztelt művésznő ígérését is bírja, miszerint azon esetben, ha a nemzeti színház igazgatási rendszere országos állandósítást nyerend, az intézet Schodelné asszonyt örökösen magáénak nevezhetendi; mi által erősen hiszi az igazgatóság, hogy valamint Schodelné asszony újabb bizonyosságát adá a tisztelt közönség iránti hű tiszteletének 's legforróbb honszeretetének, ugy maga részről a nagyérdemű közönség ebbeli ohajtásának megelőzésével azon meggyőződést eszközöl, hogy ezen nemzeti intézetnek java 's virágzása a nemzeti opera megalapításának tekintetéből is igazán szívén fekszik. Pesten, sept. 11. 1843. Bartay Endre. Nemzeti szính. igazg.

(Halálhír). Pestmegyében Pomázon húzamos betegség után f. é. aug. 31dikén megszűnt élni Apostol József több megyei tbiró, erdélyi főkor-mányzó T e l e k i József gróf ő exoja jószágai felügyelője 's a „Nemzeti Ujság” egykori szerkesztője. Feddhetlenül tiszta jellem, a több szakbéli alapos ismeretet valódi miveltséggé emelő szerénység, szilárd munkásság feledhetlenik emléket mindazok szívében, kiket a korán, a férfikor legszebb virágában hunyhoz, rokoni, baráti 's ismerői viszony fűzött.

A Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztár-egyesület, szabályai némelly pontjainak sürgetősen megkivántató módosítása végett, folyó sept. 24ik napján d. e. 9 órakor a pártfogó ns megye nagy teremben közgyűlést fog tartani, mellyre minden t. cz. részvényes tisztelettel hivatalos. Pesten sept. 10dikén 1843. Szalay József m. k. intézeti jegyző.

Két garas.

VIII.

Tervem kivitele, életbehozása, számtalan nehézséggel van egybekötve. Ezt nem tagadom, valamint eddigelő is már megvallám. Midőn azonban annak haszna felette nagygnak 's kétségbe nem vehetőnek mutatkozik előttem, én legalább kivihetésében 's életbehozásában nem tudok észrevenni áthághatlan, meggyőzhetlen akadályokat, mit fentebb szinte érinték.

Nézzük ennél fogva — mert hiszen engem is szintegy elszedíthet valami kedvencz idea, mint bárki mást;

's olly eszme á tal, melly honunk felvirágzását tárgyzaza, egy kissé elszédítetteti, közbevetőleg mondva, tán nem éppen szögyen — nézzük ennél fogva, mi minlent lehetne tervem kivitele 's életbehozása ellen felhozni; kivitele 's életbehozása ellen mondom, 's pedig gyakorlati szempontból véve, mert helyessége ellen még inthesi is csak az gördíthetne nehézségeket, ki

Vagy megelégszik 's beéri Magyarország mostani virágzó (!) fényes (!) és biztos (?) állásával, 's azt vélvén, a mai status-quoval is elvitorlázhadni hajótörés nélkül még számos évekig, egyedül az antiquitásokban lelő kójét;

Vagy az, ki sovárogn ugyan nemzeti felvirulás után, de be tudja bizonyítani, hogy a két garasos telekdij általján, nemzeti esontvelő-csorbitás nélkül el nem viselhető;

Vagy végre, ki a telekdijnál hatályosb — efficiensb — pótlékot, vagy legalább ehhez hasonlót 's egy uttal könnyebben el is viselhető tud javasolni.

Csak az, mondom, ki e' három osztályba tartozik, kelhet tervem hasznos, alkalmazható 's czélirányos léte ellen még inthesi is ki.

Miután azonban mind ennek fejtegetése habár tán nem is egyenesen, de az ügy tárgyalatása közt mellékesen ugy is elmulhatlan szönyegre kerülend, tegyük tervem könnyebb kipuhatólása végett addig is fel:

Hogy mi nem elégszünk meg 's nem érjük be hazánk mai fényével, és ekkép valami díszesb lét után sovárognva, tenni is akarunk valamit a honért; 's

Hogy a nemzeti esontvelőnek csorbitása nélkül általján elviselhető a két garasos telekdij; 's végre

Hogy hazánk felvirulási tekintetében nincs a telekdijnél czélszerűbb emeltyü.

Tegyük mind ezt fel, 's a' végett, mihez képest tervem lényege, mennyire lehet, tökéletesen kivilágojék, pontosítsuk előlegesen minden kutatásinkat kerülgetés nélkül főképp abban össze, hogy valljon, gyakorlat 's méltányosság szempontjából tekintve, kivihető 's életbe hozható-e az. Mikép pedig ez könnyebben eszközöl-tethessék, soroljuk, mint érintém, az az ellen gördíthetől észrevételek 's nehézségeket, mennyire azok előttünk ismérétesek, rendre elő.

Legelsőben is az adózó népet hozzák fel, mellyet minden terheinek hegyibe holdonként de csak két garassal is terhelni meg, nem volna méltányos.

'S igaz, ez nem volna méltányos. Ámde előrebocsátottuk, hogy a holdonkénti két garas csak legnagyobb általjánosságban van értve; miszerint például közel jó vásárhoz fekvő legjobb buzaföldre négy, 'sőt tán hat garasis volna a' végett rovandó, mikép viszont valami sivatagra holdonként csak fél krajczár, vagy még ennél is kevesebb fektethessék, 's általján véve még is minden holdtul két két garas folyjon az országos kincstárba.

A' jobbágyi — sessionalis — telkektől, azok mine-miségét 's fekvését szintén illő tekintetbe véve, tehát holdonként egy garas, sőt még ennél is kevesebb volna fizetendő. A' polgári, valamint azon földes is, mellyeken valami teher már fekszik, hasonlólag ez osztályba esnének.

Már például általján véve egy garast róva mind ezen osztályzatú telkekre holdonként, ugy látszik, nem volna még annak dacára is nyomasztó állapot, hogy e' telkek már súly alatt vannak. 'S pedig, mert e' kulosszerint harmincz hold után évenként nem több mint egy for. harmincz kr. volna fizetendő. Mi tán csak elviselhető, sőt még felette nagy haszonnal is elviselhető volna, ha nagyobb miveltség, jobb utak, élénkebb kereskedés, derekabb belfogyasztás, és számtalan efféle szellemi és anyagi tényező által, általján véve virágzásnak is indulna a' hon, 's ekkép nőne is a kereset. Elviselhető volna mondom, még e' kis, rátétel' is, ha virágzásnak indulna a' hon 's nőne a' kereset.

'S e' körül forog a' dolog. Mert ha megmarad minden in statu quo, tudatlanság, fecserlett munka, műveletlenség, restség, homokbuczkák, mocsárszombékok 's efféle szellemi és anyagi nyavalyák és békák közt: akkor, nem tagadhatni, valódi zsarnokság volna de csak

egy garasocskát is róni valami jobbágyi vagy polgári ingatlanra. De valljon miért nem volna szabad feltennünk, mint azt már fentebb is érintém, hogy a' józanul investált száz millió tőke után mostani dermedezéséből 's pangásából kiemelkedve, virágzásnak 's egészen új életnek fogna indulni honunk? Miért nem volna ezt feltennünk szabad? Hiszen caeteris paribus hasonló ok mindenkor hasonló következményt szül. Ha tehát más hazák többek közt szintén az által is indultak jobb fejlődésnek — mit nem vehetni kérdésbe — hogy mindenki aránylag járult honának investitiojához; ugyan miért kellene kétkedni, hogy magyar hazánk is hasonlólag fogna ugyanazon ok által virágzásnak indíttatni? Én nemcsak nehézséget 's improbabilitást nem látok ebben, de azt hiszem, valódi csudákat mivelné nálunk száz millió. Így pedig azért vagyok meggyőződve, mert aránylag kisebb tőke is legnagyobb csudákat mivelt más honokban, ugy hogy ezek ugy szölván máttul holnapra mintegy büvész-vessző által felette kétes állapotból rögtön egészség felé fordultanak, jóllehet — 's itt különösen felkérem a' tisztelt olvasó figyelmét — korántsem rejlett azokban annyi élet és kifejthető erő, mint rejlik magyar hazánkban, melly valóban megterem minden hasznost, és most legfőképp azért meddő, azért minden tekintetben olly nyomorulttan kopár, mert annyi lakosa, a' helyett hogy józan investitio után szinte bizonyossá tenné magának annak gyümölcsseit, ezeket — dologtalan, vagy minden egyetértés 's kézfogas nélkül munkálva — egyenesen ajándékként a' vak véletlentől, vagy egyedül a' jó szerencse játszi negédjétől várja és követeli.

Legyen a' tervezett száz millió gyümölcsözőleg kezelve, és czélszerűen olly tárgyra fordítva, mellyek nem egyedül képzelt és hagymáz szerint, de valódiilag hatnak nemzeti javulásunk 's egészségünk életforrásaira, és okvetlen vajmi hamar olly felvirulásnak fog általján véve indulni honunk, 's ehhez képest annak minden őszinte fáradozó és szorgalmas egyes tagja is, mikép alig ismerendünk csak néhány év leforgása után is most pangó, és akkor életteli anyaföldünkre.

Ez azonban igaz, fő feltétel; az t. i. hogy gyümölcsözőleg legyen kezelve a' száz millió tőke, miről némi fővonásokban hovahamarább adandom elő nézetimet; és aztán, hogy e' tőke czélszerűen olly tárgyra fordíttassék, mellyek nem képzelt és experimentumok utáni hagymáz szerint, mellyben most nem egy magyar statusember olly magasán paprikázza magát fel, de a' régiebb tapasztalás utján valódiilag hatnak nemzeti felüldülésünk 's virágzásunk életforrásaira.

Már hogy valljon hol rejteznek ezen életforrások, 's ekkép mi volna mindenek előtt és soronként a' száz millióval életbe léptetendő, arul később fogom igénytelen nézetimet a' tisztelt közönség elibe terjeszteni. Addig is azonban, mig erre alkalmam lesz, e' néhány fővonással vagyok ezennel előállni bátor:

Ha igaz, mikép egyes embernek valamint egész nemzeti családnak legfőbb bölcsesége, gyakorlatilag szölvén abban pontosul össze, hogy az előbb élők tapasztalásit ugy szölvén aratásnál meglepvén, olly keveset költsön önfizette tapasztalásért, mint ez csak lehető — mert hiszen egészen ingyen illyest át nem vehetni — akkor azt hiszem, „más nem próbálta” experimentumokra sok tehetséget fordítani valódi balgaság, sőt nemzetileg szölvén még igazi bűn is. Mihez képest még olly egyének és nemzetnek is csak ovakodva és tehetségüknek egyedül kis részével szabad, eddig nem ismert kísérletek kitalasztalásához járulni, melly egyén és nemzet mind időben mind pénzben sokat költhet, 's mellyeknek állása biztos. 'S ha ez áll, akkor magától következik, hogy olly egyén és olly nemzet, mellynek se költeni való ideje, se költeni való pénze nincs, 's mellynek állása efelett korántsem biztos, de igen kétes, anuál kevesebbé kalandozhat eddig sehol kellőleg ki nem puhaltott teoriák közt, saját létének legfájdalmasb csorbitása, sőt egész földi üdvének legveszélyesb kockázatása nélkül.

'S im ez magyar vérünk állapotja. Mert, ha hátramaradásink aggasztó létét 's ezer szükséginknek ehhez képesti irtóztató sorát lágyvelejűleg magunk előtt

eltitkolni nem akarjuk, sem elfecsérelhető időnk, sem elpredálható pénzünk, de logikesebb sincs; nemzeti-ségünk pedig, ha szemünket behunyva szintén ez által nem akarjuk nyomorult félénkekként eltávoztatni tőlünk a veszélyt, valljuk meg, bizony felette bágyadt lábakon áll, mi azon magunk körüli kapkodás symptomája után leginkább bizonyul, mely szerint nem egy magyar, mint vízbeledő, mindig másban keresi menekülését, a' helyett hogy mindenkit békében hagyván, egyedül saját erejére támaszkodva, és ezt szüzül mególtalmazva, iparkodnék elérni üdvpártját.

Nekünk magyaroknak, kivált országias kérdések körül, ennél fogva egyáltalában nem szabad statusbölcséségi experimentumokban kimeríteni tehetségünket; de legszembetűnőbb kötelességünk, mindenek előtt ollyasokra pontosítani össze erőnket, 's ekkép a' netaláni száz millió tőkét is ollyasokra fordítani, miknek biztos sikerükért 's okvetlen hasznos létükért régibb tapasztalás vi' s kezeskedik némileg.

Igy cselekedni azonban semmi nem hátráltat. 'S azért cselekedjünk így, t. i. fordítsuk a' két garasos telekdíj után kerekedő száz millió tőkét is, mennyire lehet, ollyasokra, mik felelevenítőleg 's virágoztatólag folynak életereinkbe.

Már teendünk-e így, az más kérdés. De én remélni 's hinni akarom, így teendünk; 's pedig, mert lehetetlennek látszik, hogy mi magyarok, miután annyi előttünk a' régibb példa, mely szerint okulni lehetne, 's ekkép okulni kellene, sokáig 's eldöntő számban foghatnánk mindazon phantasiák és cifra elmefuttatások áldozatai lenni, mellyek által ma nem egy honosunk szédítették el olly sajnosan.

Hogy némi sőt sok aberratióba fogunk esni, 's investmentalis tökének bizonyos része hasztalan párolgand levegőbe, ezt meghiszem, 's erre el kell készülnünk; mert valamiscskét még a' lehető legbűlesebb is kénytelen öntapasztalásért kockáztatni. Ámde hogy olly otrombául fognók alkalmazni száz milliói investmentalis tökéket, mikép az némi elevenséget 's egy kis felvirulást se vonjon maga után, azt egyáltalában el nem gondolhatom; mert habár lesznek is mindig ügyügykedő képzeletűsok, kik szép szavakkal 's eleven festvényekkel teoriáiknak tömkelegeibe fogják csábitgatni a' fogékonyabbat, vagy inkább: a' spongyababát, azért az okosabb, az ovakodóbb, 's ekkép remélem, a' magyarnak jobb része tudom ha egyszer feleszmél, inkább tapasztalás után fog lépni elé, mintsem hogy azok utmutatását kövesse végtelen; kik valamint átalakulási ügyünkben teszik, szintugy száz milliói tökének is, ha ennek alkalmazása rájuk volna bízva, egy experimentumbul esnének a' másikkba.

Egyébiránt minden esetre általján véve vagy ok-szerintiekre fogjuk fordítani a' tervezett száz milliót — általján véve mondom, mert egyes esetekben alkalmasint mi is elvétendjük a' czélt — vagy otrombábbnál otrombábbul fogjuk elfecsérelni a' felhozott sommát. E' kettő közt nagyobb vonásokban egyik eset okvetlen beáll. Már ha az első áll be, akkor valamint az általjánosan ízetendő két garasos telekdíj könnyen leszen elviselhető, szintugy lesz az e' czikkben tárgyalt jobbágyi vagy polgári telket illető egy garas is könnyen elhordható; mert hogy száz millió tőke, kifejtésre olly fogékony országban mint magyar honunk, egy kissé okosan forogtatva, csak annyi elevenséget 's ezzel egybekötött jobb keresetet se szűljön, mikép a' jobbágy meg a' polgár igen könnyen, sőt tulságig kipótolva, még azon egy garasnyi 'rátételt' se bírhasse el, melly a' telekdíj kivétele által háramlanék rá, azt ugy hiszem, a' legkétkedőbb sem teendi fel. Ha viszont a' második eset áll be, hogy t. i. experimentumokat experimentumokra halmozván, csakugyan minden valódi haszon nélkül fecserlenők el a' száz milliót: akkor nyugalomra léphe-tünk, 's pedig, legalább nemzetileg szólva, örök nyugalomra; mert ez eset által tökéletesen kiviláglanék, mikép rajtunk semmi egyéb nem segíthet, mint idegen kéz, melly alá otromba nép okvetlen kerül, 's melly kéz, ne féljünk, majd két garasnál jóval többet is ró egy egy holdra, csak hogy alkalmasint nem hazába fektetőleg, de sorompón tul vándorlólag.

Ennyi bárdolatlanságot azonban miért tennék magunkrul fel? Én nem láthatom át. Mert ha nálunk nem egy idealista és éretlen velő, és nem egy álpropheta és pajkos huszár szónok el is szédíti ugyan némi alkalommal a' bárgyu sokaságot, sőt néha diadalának ünnepeit is ülli — mi egyébiránt tán nem egyéb, mint természetes következménye előbbi pangásunknak — azért még mindig szabad remélnünk, hogy elvégre, mikor mindinkább közelítendünk az egészség állapotjához,

az eszmék is kiébredve, mint érintém, a' régibb tapasztalás utjából egy könnyen, 's kivált nevezeteseb kérdéseket tekintve, kilépni nem fognak.

'S ehhez képest nem tudok kételkedni, hogy az általam tervezett száz millió tőkét is, ha éppen nem lehető legkötelesebben, minden esetre olly czélszerűen fogja magyar vérem hazánkba investálni, mikép ennek legalább annyi felelevenítési 's felvirágzási eredménye legyen, hogy valamint az ország általján véve elbirhasson két garasnyi telekdíjt, ugy a' már egyenesen megterhelt telkek is elviselhessenek általján véve egy egy garast, vagy legalább bizonyos fractiot minden tulmegerhelés nélkül.

Az adózókat illető ellenvetés tehát, melly e' czikknek tevé substratumát, az előadottak által ugy hiszem meg van, legalább fővonásilag, czáfolya.

A' mondottak fonalán azonban más nehézség tűnik fel; az t. i. hogy „valljon milly kulcs szerint lenne a' két két garas ízetendő.“ Errül azonban jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

XXXVII. orsz. ülés (R. n. l.). A' m. nyelv's nemz. ügyében sept. 2án kelt 2dik válaszüzenete a' m. főRRnek hiteltesítettén, tárgyalás alá bocsátotta ő cs. kir. fons. azon üzenetét a' KK. és RR. nek, melly a' m. főRRhez a' vallásbeli súlyok és nehézségeknél mult országgyűlésen fentartott pontjai tárgyában keletkezett (Jelenkor f. évi 66- és 67dik számában). Elnökileg az üzenet pontonkénti tárgyalása ajánlatván, olv. a' reversalistól. Megkezdetvén ez iránt a' tanácskozás, az egymás után következő nyilatkozások nyomán 3 fővélemény keletkezett: miután már a' főR. a' reversalisok (vagyis vegy. házasságokból születendő gyermekek vallásos neveltetéséről szóló kötelezések) eltörlésében jövőre néve megegyeztek az orsz. primása előadása szerint, a' kiadott reversalisokat, ha családtság, vagy erőszakolás nélkül keletkeztek, a' multa néve épségben tartatni kívánta. A' 2dik jónak látta a' reversalisok érvénytelenségét a' multa néve is kimondani. A' 3ik vélemény abban hártározott, miszerint a' családtság és erőszak nélkül kelt reversalisok foganatosítását, csak a' r. kath. félnek magának engedessék szorgalmazni, a' római kath. vallásba avatott, és 7-dik évökig abban nevelt gyermekek pedig, tovább is maradjanak abban, míg szabad vallás-választási korukat elérendik. Az első vélemény pártolói így okoskodtak: ha a' reversalisok multa néve is érvényteleneknek nyilatkozhatnának, az által megsértetnének egyes polgárok szerződési magányjogaik, kockáztatnák számos család nyugalma, midőn veszélyeztetve látná a' r. kath. fél ama biztosítást, melly alatt házasságra lépett 's olly szerződéseket, mellyek sem az 1791: 26. sem más törv. nem ütököznek, visszahatólag azért sem szüntethetni meg, mert ezen szerződések a' dolog természetéből eredtek, minthogy a' r. kath. félnek gyermekei hitvallása elvei szerinti biztosításul joga reversalist kérti; a' protestans félnek szinte volt joga e' reversalist megadni, 's miután illy szerződések kir. rendeletek közebe jötte által is biztosítottak, természetesen nem oldhatni fel a' szerződő felek egyikét t. i. a' protestanst, — kötelesség-teljesítése alól, midőn már a' másik fél többé vissza nem léphet, megtörténvén a' reversalis létesítésének reménye alatt a' házasság. E' vélemény pártolói közül egy gróf historiára hivatkozva állítá: hogy magok a' protestansok hozták először a' reversalisokat szokásba, így adta p. o. 1604b: az első reversalist a' r. kath. Wesselényi István prot. nőjének, mellyben a' kath. fér, arra kötelezi magát, hogy nejét vallásában nem háborgatja, udvara és jószágaiiban protestans papot tart's gyermekeit a' protestans vallásban engedi nevelni; és e' reversalisadás akkori nádor Thurzó György előtt történt olly hozzáadással, hogy ha a' férj kötelezésének eleget nem tenné, felesége utáni örökösödési jogát végkép elvesztendé. Számos példa történt azután is arra, hogy a' protestansok reversalisokat vettek a' r. kath. tól; így M. Theresia idejében is mindig megígértette a' prot. fél kath. hitvesével, hogy gyermekeit prot. vallásban neveltetni, míg végre. M. Theresia 1768 kir. rendeletet adott ki, miszerint a' vegy. házasság csak azon föltétel alatt engedtetik meg, ha a' gyermekek a' r. kath. vallásban nem neveltetnek. Még 1768an is történt példa, hogy a' rozsnói megyében egy evang. nő az adott reversalis foganatosságát követelte. mi ellen midőn a' rozsnói püspök kikelt, a' dolog a' m. k. h. tanács elé került, a' Consilium fentartá a' panaszló evang. asszony azon jogát, hogy gyermekeit evang. vallásban nevelhesse. A' reversalisok tehát közhatalom hozzájárultával is biztosított-

tak, mégpedig nemcsak a' protestansok, hanem a' r. catholicusok részére is; számos kir. intézvény keletkezett e' tárgyban 's ezen intézvények gyakorlat által megszentestettek, sőt az 179%: 26. törvény azon szavai által „religionem patris sequi possint“ a' reversalisok használatát nemcsak nem tiltotta, sőt megengedte, az 1782 és 1792 intézvények pedig csak az erőszakolt reversalisok eltörléséről szólnak; végül azon okoskodás, mi a' protestansfél mámoráról a' KK. és RR. üzenetében mondatik, nem nagy dícsőségokra válnék a' prot. férfiaknak, 's ha az áll az erős férfira, annál inkább állhat a' gyöngéd nőről, ki mint gyöngébb fél, a' törv.-hozás védelmét inkább igényelheti. Hogy nem a' nő, hanem egy 3dik t. i. az egyházi rend működésének eredménye a' reversalis foganatosítása, az nem áll, mert ha a' nő nem akarja, akkor bizony hiába egy 3diknak minden törekvése! — A' 2ik vélemény pártolói elszámlálták mind azon okot, minél fogvást a' KK. és RR. a' reversalisok érvényességét multa néve el akarják törölni; elmondák nevezetesen: hogy a' reversalisok nem tisztán magány szerződések, mert ha azok volnának, ugy a' felek kölcsönös megegyezése által fel is bontatnának; ugyde valamint kötelesekbe a' szerződő felektől külön érdekű hatalom foly be, ugy azoknál fogva követelést is idegen hatalom t. i. az egyház szokott támasztani, honnan olly reversalis, jólélekkel 's teljesen szabad akaratallal nem is készülhet soha, mellynek megszégése miatt az egyház kénytelen követelést támasztani; mert ha a' reversalis megtartása a' házastársaknak akár érdekében áll, akár egyiknek közülök valódi megnyugtatósára szolgál, kényszerítés nélkül épségben fogja tartani. Mi azt illeti, hogy a' reversalisoknak multa terjedő eltörlése, a' családok nyugalmát megháboritná; e' vélemény hívei csak azt felelik, mikép bajos elhatározni: vajjon nem több-e azon elégtelenség és szenvedés tömege, melly a' családokra az egyháznak faggatással járó követeléseiből ered, mint az, melly a' reversalisok megszüntetése után azok meg nem tartásából fogna származni; e' két ellenvetés tehát egymást elenyésztí; azért a' reversalisok kérdése alatt, bármi színben, nem magány-szerződések, nem családi nyugalom, hanem egyenesen 's csupán az egyházi hatalom követeléseit rejteznek. De legfőbb ok a' reversalisok eltörlésére hogy azok törvénytelenek 's törvénytelenségek a' kir. intézvényekben is kimondatik, névszerint: 1792: dec. 2lén 28,600 szám alatti intézvényében ő fels. maga is nyilván beleértette az 1790: 26ik törvény általános rendeletébe mind azon reversalisok eltörlését, mellyek 1781ik oct. 1-ő napja után keltek, mellyek által később a' reversalisok ismét érvényességgel ruháztattak fel, az 1790: 26. t. cz. 12. Sába ütököznek, a' gyakorlat pedig törv. szokásnak nem, hanem egyenesen törvényelleni visszaélésnek tartathatik, főleg miután törvényességét a' megyei hatóságok sem ismerték el soha. Annál fogva koránsem mondhatni, mintha a' reversalisokat multa néve is eltörlő törvénynek visszaható erő tulajdonították, hanem általa csak azon intézkedések érvénytelensége mondatik ki, mellyek a' törvények világos rendelete ellenére a' lelkiösméret szabadságának nyilvános megszorításával jöttek létre. Itt mondottakon kívül megjegyeztettem hogy az 179%: 26. t. cz., religionem patris sequi possint' mind a' két félre érthető, t. i. hogy a' protestans apa is maga vallásában nevelhesse gyermekeit, és még is ezt egyedül magukra magyarázzák a' r. kath. papok, kik szintugy alatta tartoznának lenni a' törvénynek mint más akárki, különben a' statusban meg nem szenvedethetnek. Továbbá, ha a' törvénytelen, törvényesnek ismértetik el, azért, mert már megtörtént: kapu tartatnék minden törvénytelenségre azon ürügy alatt, hogy a' törvénynek visszaható ereje nem lehet; pedig számtalan törvényink vannak, mellyek által az elkövetett törvénytelenségek következményei mintegy visszahatólag megszüntettek, aztán ha a' reversalis ereje megszüntetik, mit ad vissza a' r. cath. nő? felelet, mit jögtalanul birt 's mit nyer vissza a' protestansférj? azt, mit lelkiösméretének meggyőződése szerint el nem adhatott. Arra, hogy a' mi törvény által tiltva nincs, tehát szabad; e' vélemény barátai közül egy gróf azt jegyzi meg, mikép igen szeretné, ha ezen elv a' legutolsó consequentiaig vitetnék, mert majd az sülné ki belőle, hogy miután a' reversalisok meg nem tartása törvény által tiltva nincs, tehát a' reversalisokat szabad meg nem tartani. A' 3dik vélemény szerzője a' törvényhozás történeti körülményire hivatkozva, nem lát a' reversalis-adásban törvénytelenséget, annál fogva nem is akarná törvényhozásilag kimondatni, hogy multa néve a' reversalisok eltörlötnek, mert ez által valóban léleknyugalom-felzavarás 's igaztalanság követtetnék el, e' vélemény szerint a' reversalis-

nak azon ereje van, hogy általa egyik fél köteleztetik ígéretét megtartani, másiknak pedig joga van öt annak teljesítésére szorítani, csak hogy e vélemény szerint — egy 3nak semmi szólója e dologba, s a nő jogában legfőbb az illető gyermekek osztának, de más senki; illy föltét alatt általa alá veheti a törvény a reversalist mint magányszerződést, mellynek ereje csak a kath. félre terjed, miután különben is a kath. nő egyediségétől függ a reversalist fogantatba vétetni s ha erre nem bír elég lélekerővel, akkor egy 3dik befolyása inkább felzavarja, mint helyreállítja a családi nyugalmat. Ha törvény által egyenesen kimondatnék, hogy a reversalistok multa nézve is eltöröltetnek: némely protestans férjek vélemény szerint mintegy felhíva éreznék magukat adott reversalistik ellenére cselekedni s az által r. kath. nőjeiken igaztalanságot követni el; ennél fogva meg kellene mintegy a törvénynek magyarázni: milly értelemben vétetnek e vallásos reversalistok, jelöltesék ki, hogy a reversalistok fogantatását a nő szorgalmazhatja, s ha gyermekei 7 éves korukig a r. kath. vallásban neveltettek, maradjanak abban addig, míg szabad választási idejüket elérik. A 2dik vélemény pártolói közül többen nyilatkoztak úgy, mikép azon esetre, ha netalán saját véleményöktől a többség által elütetnének, hajlandók a 3dik véleményhez járulni; úgy azonban, ha a 3dik vélemény értelme oda járul, hogy 1) a vallásos reversalist magányszerződés; 2) senki belc nem avatkozhatik és 3) az illy reversalistokból eredő kérdések köztörvényhatóság elé tartozzanak. D. u. 3 óráig még nem igen lehetett kivenni mellyik véleményt nyerend többséget, egyébiránt a tanácskozás folytatása másnapra halasztatván: a gyűlés 3 órakor eloszlott. — Más nap felolvastatott a reversalistok iránti tanácskozás megszakszított fonalat, mégpedig először a tegnap megállapodott 3 vélemény közül az első mellett elmondattak a tegnap hallottak, megtoldva némi csak helybeli érdekű czáfolatokkal. Állították jelesen, hogy ha a prot. fél nem nevelheti gyermekit olly vallásban, mellyet maga nem követvén, helyesnek nem tarthat, mikép követelhetni azt egy r. kath. nőtől, hogy idegen vallásban neveltesse gyermekeit? S miért nem lehetne ő neki a véleménye szerint boldogító hitet gyermekei számára reversalist által is biztosítani; annál is inkább, mert a reversalistok törvénybe nem juttatásuk; megismerik ezt magok a protestansok is, vagy legalább nem vonták kétségbe, a honnan a jó hiedellel kötött reversalistokat, mint magányszerződéseket sem törölhetni el, miután contractus contrahentibus legem ponit. Erre egy báró azt jegyezte meg, hogy kik jövőre töröltetik el a reversalistokat, azok tetteleg mutatták meg, hogy a reversalistok törvénytelenek. Abból, hogy régebbi időkben a protestansok vettek r. catholicusoktól az iránt reversalistokat, miszerint a születendő gyermekek protestans vallásban neveltessenek, az világik ki, hogy még akkor a romai kath. nem hitték, hogy a vegy. házasságból származandó gyermekeknek okvetetlen r. kath. vallásban kell neveltetniök. Mi a kir. intézvényeket illeti, ezekre nem lett volna szükség, ha már az előtti törv. szokásban lettek volna a reversalistok, úgy hogy épen a reversalistok támogatásul felhozott intézvények magok tesznek azok törvényessége ellen bizonyosságot. Multa nézve azért sem akarná szóló törv. erővel felruházatni a reversalistokat, mert könnyen megtörténhetnék, hogy a vallásos föltérjesztésekre a várva várt k. válaszbán épen azért fogának a reversalistok jövőre is törvényeseknek ismertetni; már pedig csakugyan igaz, hogy annak, mi jövőre azért töröltetett el, mert törvénytelen, multa is annak kellett lennie. Szóló báró nem pártolhatja a 3ik véleményt sem, mert ha a törvényhozás a reversalistokat, a 3dik véleménymódosítás szerint általa alá venné, az törvénytelenségét mintegy igazolná; azon állításra végre, miszerint az első vélemény pártolójától ellenvetetik [mikép ha a reversalistvévés lélek vásárlás, a reversalist eltörölni akarás pedig lélek megtartási vágyból származik, azt válaszóla szóló, miszerint a kettő közt azon lényeges kis különbség van, hogy egyik törvénytelen uton eszközöltetik, midőn másik a rajta elkövetett törvénytelenségért törv. uton keres orvoslást. Köv. szónok a reversalistok alapját sem törvényben, sem kir. intézvényekben nem keresi, hanem a prot. függetlenségben, miszerint t. i. a prot. férfit nem gátolhatja abban hite, hogy egy r. kath. nővel gyermekeik neveltetése iránt szerződésre lépessen, ohajtá, hogy e szabadság valahára már a r. kath. okra is kiterjesztetnék, mert csak akkor lenne valódi viszonyosság és egyenlőség. Ugy tekintem én a reversalistadást, mint

magány szerződést; ugyan ki tilthat el protestans férfit, hogy magát kötelezhesse, s ha egyszer magát kötelezte, ki tilthatja ismét el, hogy ígéretét meg ne tartsa s így erkölcselenséget kövessen el? Ezt a törvényhozás sem teheti, hacsak a nőt, ki olly feltétel alatt ment valamely protestans férjhez, hogy gyermekei r. kath. vallásban neveltessenek, a legszomorubb erkölcsi állapotba nem akarja juttatni. A reversalistok tehát szabad kötések, ha a törv.-hozás eltörölné, igaztalanságot követne el azon felen, kinek a bizonytalanság tengerén gyakran hányatni szokott cölethajóját, még a hit biztos répartjához kiköthetés reményétől is megfosztaná. Legyen tehát jövőben is szabad illy egyezkedés minden idegen hatalom befolyása nélkül, legyen szab. a kath. félnek is magát kötelezni, multa nézve történt kötelezés pedig a contractus contrahentibus legem ponit elvnel fogva erejében hagyassék meg. Ezután egy tekintélyes gróf, két ifju gróf tegnapi kimondására hivatkozólag állítá, miszerint nem azon idő van már, hogy a vallás rablánczokra veressék, és hogy e teremben nem úgy állunk mint protestans v. kath. hanem mint törvényhozók. Általános és szent elvek ezek, mond a szóló gróf, minden jó ember osztója ezekben, mikint a kölcsönös türelem nemes tulajdonnak általános elismerésében, csak hogy az alkalmazásnál, gyakran megtörnek a kedélyek. Így például ismerék egy igen jeles férfit, ki a szó legteljesb értelmében toleransnak tartja magát; de azért ha bemegy a r. kath. templomba, neki ott minden hocuspocus, a protestansban ismét dagály, a zsidóban vagy törökben csupa kipekedés-kapkodás; pedig ez már aligha ama tolerantia, miszerint az ember anyagiságát lebilincsezve és szellemiségéből indulva ki, méltányolja, tiszteli mindenkinek meggyőződéséből eredő vallásos eljárását. Itt hát nem azt kell vizsgálni: mi csoda elveket foglal magában a kath. vallás, hanem azt, mennyiben ütököz össze tanítása a status czéljával. Miután itt mi, mint törvényhozók állunk, ne vegyük olly gyűlöletes értelemben a sola salviae hitet, melly meg lehet idővel kitisztul, de addig az a természetes lélekalhalászat, miszerint szeretünk proselytákat csinálni, azaz másokkal is elhitetni azt, mit magunk hiszünk, a törv. hozás által csak annyiban gátolthatatik, mennyiben az talán botránnyal történik. Én tehát pártolom a 3. véleményt, miután benne van foglalva, hogy minden reversalist magányszerződés, egyedül a felektől függ annak fogantatásának s hogy az ilyen reversalistból eredő kérdések a polg. törv.-szék elé tartozzanak. Egyébiránt miután a legkövetkező embernek sem lehet alkalmazás arnyéklatit végkép kikerülni; nem tartja szóló azokat következteleneknek, kik azon esetre, ha a 2ik véleményről elütetnek, annak daczára, hogy a reversalistok törvényteleneknek mondották, a 3ikhoz járulni is készek; mert ő maga is azok közül való, kik nem tartják ugyan törvényeseknek a reversalistokat, de törvénybe ütököznek sem, úgy hogy itta valláslényegét és a magányjogot alkalmazva, ha egyetlen találkoznék is, ki a reversalistal adott szó beváltását szorgalmazná, a törvény általmát nem lehetne megvonni tőle. Egyébiránt e kérdések néhány év múlva végkép megszűnnek, és jelen tanácskozásunknak inkább csak ideigleni orvoslás lehet eredménye. Egy más szóló, az adott szó szentsége és házi csend tekintetéből kívánná a reversalistokat multa fentartatni. A reversalistok szóló szerint sem törvényeken nem alapulnak, sem törvény által nem tiltatnak, hanem magányszerződés, mellyek fentartása magokat a feleket illeti, tekintve tehát szóló a feszült állást, a kiengesztelődés és közeledés szükségét a 3dik véleménytel fogadja. Most egy fiatal gr. czáfolni kezdő némelyek állításit, annak névszerint, ki tegnap azt mutogatta: hogy protestansok kezdék legelőször a reversalistokat használni, válaszul adá, mikép egyik hiba a másikat nem fedezheti; továbbá attól, ki a protestans férfi függetlenségén alapulóknak mondá a reversalistokat, kérdé: ha vajjon nem volna e kedve a prot. függetlenségéből azt is követelgetni, miszerint annak joga van az adott reversalist meg nem tartani. Mi azt illeti: hogy a léleknyerkedés s megtartás egy sorban állnak, csak azt jegyzi meg, mikép az, ki másnak mondásit nem is alkalmazhatólag ismétli, nem czáfol stb. Én törvényteleneknek tartom a reversalistokat és a 2ik véleményben osztozom, de ha ettől elütetném, kívánok a parlamentarizmus szokás azon jótéteményével élni, miszerint a legközelebbi, tehát a 3ik véleményhez járulhassak. Egy püspök azt mutogatta, hogy azon törvények, mellyek tegnap mint visszahatók idéztettek, inkább bírói ítéletszerű kimondások voltak, például: hogy 90 templom adassék vissza stb. de a reversalistok bírói ítélet alá nem

jöhetnek, miután azok nem törvénytelenek. Egy főispán s báró a szőnyegen forgó tárgy iránt köv. fejezte ki magát: a törvényhozásnak fő elve tartozik lenni: a vallásos hitagazatok vitatásába nem ereszkedni, — de a különböző vallásfelekezetek egymás közti viszonyainak elrendelésébe nemcsak joga, — de kötelessége is avatkozni, mert az a status czélja mulhatlanul kívánja. E szempontból indulva a status érdekében a reversalistokat nem pártolhatja multa nézve, mert azok a békét inkább megháborították, ezt tagadni nem lehet, ez tény, mert ha nem volna tény, nem kellene most itt vitatkozunk felettök; meg kell szüntetnünk a reversalistokat, mert azok ezután sem szülnék egyebet, mint eddig szülnék, t. i. zavart, lélekháborúságot. Mi a reversalistok magányegyezkedésé bér-máltatásit illeti, miszerint t. i. azok egyedül a házassalekre bizatnak, ez olly országban állhat, hol egyik felekezetnek másik felett nincs tulnyomósága; hanem egyenlőség és viszonyosság elveire támaszkodnak a különböző felekezetek jogai: nálunk meg kell szüntetni a reversalistokat, mert azokat nem lehet a házassalek megfontolt akarata kisugárzásának, hanem egy 3dik mesterkedése eredményének tulajdonítani, minthogy 10 mátká közül alig akad egy, kinek eszébe jutna völegénytől reversalist követelni; nálunk meg kell szüntetni a reversalistokat, mert azok törvénytelenek, mint az 1791: 26al ellenkezők; meg kell szüntetni, mert mint magány szerződés sem állhatnak, miután erkölcsi kényszerítés szokott közbejönni, melly kényszerítés semmivel sem igazolhatni jobban, mint uszorás szokta a magát, midőn 60% kamatot szokott kicsikarni. Nem mondhatni, hogy ezen eltörölés által a törvénynek visszaható erő tulajdonittatik, mert a törvény a reversalist magát, miután már megtörtént, meg nem törtétté nem teheti, de igen is eltávolíthatja káros következtelenségeit. A 3ik véleményt, szóló, következtelenség nélkül nem pártolhatja, mert a mi egyszer törvénytelenség, azt a törvény általa alá nem veheti; szóló szerint tehát multa nézve nincs semmi módosításnak helye, hanem szükség a reversalistokat végkép eltörölni, különben bármely törvény hozassák e tárgyban, az ismét el fog magyaráztatni. Mind a 3 vélemény pártolói közül nyilatkozték még számos, de azokat mellőzve a 3. vélemény felvilágosításul szerzője köv. nyilatkozatot tett. Ezen vélemény, mond szóló, mult országgy. kor megpendítettén, most általam a feszült állapot megszüntetéseül hozatott elő, mert olly indítványt tenni, melly mind két félnek tökéletesen eleget tegyen, szinte lehetetlen, ez indítvánnyal tehát csak a kibékülés s közeledésre kíván alkalmat nyújtani. S valóban, kik a reversalist meg akarják tartani, kisebb roszt láthatnak indítványomban, mint ha a reversalist végkép eltöröltetik, azok pedig, kik a reversalist el akarják törölni, szinte kisebb roszt láthatnak indítványomban, mint ha a reversalist jelen panaszos állapotban hagyatnának. Indítványom tehát e három pontot foglalja magában hogy 1) a reversalist minden külső befolyás nélkül történt legyen az illető felek közt. 2) Szabadon és csalárd-ság közbejötte nélkül s 3) mint magányos szerződés fogantatásit az illető fél által polgári törv.-szék előtt szorgalmaztassék. Szóltak még többen, kiki maga véleménypártja szellemében, mig végre d. u. 3 órakor ő fens. a nádor a többséget az első vélemény mellett mondván állani: a reversalistokat multa nézve megtartotaknak nyilvánította. —

XXXVII. orsz. ülés a KK. és RR.-nél
 sept. 4kén a büntető törv. könyv-tárgyalása folytában ismételtettek azon egyedül, vagy legalább kisebbségben álló indítványok s észrevételek, mellyek már kerületileg hajótörést szenvedtek, de az orsz. ülés sem leve rájuk nézve kedvezőbb, miután itt is együl egyig a „maradjon“ törvénybe merültek. Némi szóváltásra az elévülés és kegyelemjog adott alkalmat; mi az e. évüléstilleti, eziránt hivatkozunk lapjaink 69ik számára, hol előadatik, mikép a különvélemény azt javasolja, hogy a király személye ellenisértő kifejezésekre nézve egy esztendő leforgása alatt évüljön el a közkereset, holott az orsz. választm. többsége 10 évben állapította meg ezen büntettré nézve is az elévülést. Egy követ a gyilkosságra nézve nem kívánta az elévülés kedvezését kiterjesztetni, sőt egy másik, egyéb bűnre sem, miután ugymond a bűn míg meg nincs bocsúlva, mindig bűn marad. Elnökileg az jegyeztetett meg, hogy törvénykönyveinkben a büntetési elévülésről még eddig szó sem volt, egyébiránt itt is az emberiség szempontjából indultak ki a KK és RR. mint másutt: több pontjaiban e törvényjavaslatnak, de más részről a szóló k. személynök szerint, a felség-

elleni bűnök, főleg királyát oly annyira méltányló nemzetnél mint a' miénk, tagadhatlanul figyelmet érdemelnek, nem látja tehát elnök ö nmga jónak a' különvéleményi megkülönböztetést, hanem az orsz. választmányi többség szerkezetét annál is inkább elfogadhatónak vélné, minthogy ő fels. az ellene elkövetett bűnököt kegy. el szokta engedni. Ezen figyelmeztetésnek azonban kívánt sikere nem lön, mert a' kerületileg elfogadott külön vélemény az elévülésre nézve orsz. ülésben is megtartott. A' kegyelemjog iránt szinte lap. 69ik sz. raméltótassanak visszaemlékezni, ott előadtvák az okok, melyek a' kegyelemjog általános megtartása, más részről annak némi korlátoztatása mellett kerületileg felhordattak. Ezeket is méltós. kerülete miatt mellőzve szorítottunk k. személynek ö nmga által a' kegyelemjogról mondotokra. Vannak jogok ugymond, melyek a' fenség eszméjével mintegy összeolvadván attól elválaszthatlanok, ilyen a' megkegyelmezési jog melynek létezése a' nép lelkéből csak a' nemzet kárát iratják ki. A' törvénytörő tisztviselőket ő felsége megbünteti, mi pedig általában a' közhivatalbeli eltiltás, nem kell azokat a' nemzettel ellentétben képzelnünk, mert a' nemzet szabad és boldog nem lehet, hol a' tisztviselők meg nem becsültettek, kik sokszor valóban legnagyobb áldozatot tesznek a' hazának, midőn hivatalt viselnek; maradjunk mi meg e' monarchiai elv mellett, ez az a' l k o t v á n y legszöb prototypója. Angliában is a' király semmi rosszat nem tehet, de kegyelmezési jogot igen is gyakorol. Ez nemcsak a' felsőség tekintetéből, hanem a' status ozójának eléréséből is kívánatos stb. Ezekre választott az, mi már a' ker. ülésben is elmondott, mely válasz után k. személynek ö nmga még többször nyilatkozott, 's nyilatkozott több követ is pro et contra, de a' szövéltások vég eredménye csakugyan a' többségnek, a' kerül. elfogadott különvélemény mellett megállapodásalón, kiigazítván egyébiránt azon szerkezetbeli hiba, mely a' ker. ülésben elsiklott. XXXVIII. orsz. ülés sept. 5kén folytatott a' büntető törvénykönyv orsz. tárgyalása.

Aug. 31ki Zalaegerszegi gyűlés: Tudván, hogy a' zalai aug. 31ki gyűlés az egész haza előtt vala érdekes 's többször győződve meg, hogy illyesmíróla hírek különböző alakban szárnyalnak, mennyire annak szemtanuja valék, kívánom hű rajzát tudatni. Aug. 30. esti 7 órakor érkeztem Zala-Egerszegre, hova is Kaszaház felül vettem utamat, itt volt az adózó rész tanyája a' mezőn, négy deszkaszín, mind egyik 50 öles 's két eleségtár, szinte deszkaépület, fogadó a' vendégeket; a' színek lábfáji éjjeli lámpákkal voltak ellátva, melyek előtt a' sétáló és kocsiúzóknak sarabolt ut vala készítve. Ezen színek négyszög formában voltak felállítva, melyek közepén a' két eleségtár, kívül a' székerek sorban rendezve egymás mellett; több szöszök is volt, melyekből sok szép, de darócós is halatszolt, mint p. o. előttünk vonult el az ellenség? — tehát ellenség? F. egy hazaáruló gazember? No már ez szép. — A' városba érkezvén, szállásról kellett elsőben gondoskodnunk, melyet sok járás kérdésködés után ugyancsak Olában (a' nem adózók tanyáján) egy vendéglőben találtam, hol is a' fogadós tulajdon szöbáját engedte át. Itt kevésse leporoztuk ruhánkat 's kiindultunk, 's ekkor jöttek F. emberei 417 szekeren 's volt szekér, mellyen nyolcz is volt, ezekhez éjfélokor egy zászlóalj érkezett még gyalog mintegy 300 lönyi. Ezen emberek a' korcsmák és más házakban szállásoltak, tarisznyájokból szedték elő az edelt 's tulajdon pénzökön idogáltak. Kérdém őket: vajjon nincs ő vezetőjük? vagy nincs é ki őket vendégléne? Nincs uram, de nem is kell, mert mi nem akarjuk szabadságunkat megenni inni, mint a' kaszahiak; mi egy forintot kaptunk fuvarra 's ez minden; lön a' felelet. Mintegy éjfélig jártam a' tanyákat, két óraig mulattam az adózók tanyáján 's itt a' jelszó volt: legyen igazság! éljen a' hon! és a' nagy honfi Deák Ferencz (az adóról szó sem hangzott) két helyen voltak örök felállítva, t. i. a' tanyai bejárásnál, és a' Szala hídján 's magok emberei közül a' városba nem eresztettek senkit, nehogy elcsábítsanak. 30kán tehát az adózó részen nagy élénkség 's vidámság a' nem adózó részen pedig komor kifakadások, részenkinti csoportozások 's „éljen a' szabadság“ jelszó uralkodott. Másnap 31kén reggel 6 órakor a' nemadózó rész a' megyeház kapuja előtti tér balszárnyát foglalta el; itt volt F. ki több mint 15 helyen köztük összetett kezekkel kérte őket békes magaviseletre, tudokra adván, hogy ide nem verekedni, de szabadságukat szóval gyakorlani jöttek, értésökre adá azt is, hogy a' katonaság a' két párt között feláll, hogy semmi ne történhessék. A' zöld asztal 9 órakor a' kapu előtt felállított, mellyől kezdve kerek formában a' katonaság

(Toscana ezredbeli) a' nemadózókat környezte, ezek előtt vonult el 9 zászlóval az adózó párt, mely számra kétszer felülmulta amaz; itt sok ur volt és gróf, sokan lóháton voltak, de az miféle emberekből állott, az más kérdés, 's ezek a' megyeház előtti tér jobb szárnyára vonultak legnagyobb rendben. Ekkor főispán ő exctájja előadá a' jelen gyűlés tárgyait, az adót 's követválasztást, az elsőt egyik részről taps, másiktól nem kell, nem adozunk szó követte. Kijelentették tehát a' voksolás, és a' tagok is kinevezettek, melyek közt sok külföldiek voltak. *) Ekkor egy mellényes köznemes ember fölemeltette magát 's kérte főispán ő exctájja: ne tartóztatná őket, hanem mondaná ki a' végzést, minekutána látja, hogy az adózni akaró rész kétszer felülmulta a' másikat. Erre többen ugyanazon véleményben szóltak 's ki lett mondva a' végzés: **hogy a' háziadó elfogadjatik**, ezután Deák és Kerkapolyi kikiáltattak követeknek. A' nemadózó rész sem egyikben, sem másikban nem egyezett meg 's egyszer majd a' katonaságon is keresztül tört. Ekkor több kardlapozás történt, előre nyomult a' többi felállított katonaság is 's az előnyomulókat úgy összeszorította, hogy alig lihogtek, ezek között többször megfutamodott a' nép t. i. a' nézők, 's hullottak egymás hegyé. Kimondatván a' követek nevei is, elsőben az adózó rész vonult el tanyájára, utána egy óra alatt a' másik, mindkettő katonaságtól kísértelve 's mig el nem szélyedtek, a' katonaság nyeregben örködött. Mind ezen jól elrendelt örködésnek ohajtott sikere meg sem lehetett, elszélyedvén ugyanis mind a' két párt emberei a' szomszéd faluban összeütköztek 's 5 halva 's tömérdek sebesített 's bémult a' csataterén maradt 's ha hevenyében a' katonaság nem érkezik, ki tudja még hány vesztit életét, mivel több mint ezer ember vett részt a' verekedésben, mit hallunk még utóbb, nem tudjuk. Deák F. a' követséget már 30kán megköszönte, azt mondván barátinak, hogy azt semmi esetre nem fogadja el. Megválasztása után másodalispán vezérlete alatt számos tisztviselő 's köznemeségből álló kü. döttség indult Pusztasz. -Lászlóra, hol ő akkor sógoránál volt, megválasztását hírvél adni 's a' tetemes többség bizodalma méltánylására fölkérni; de a' kü. döttség szomoruan azon válasszal tért vissza, miszerint Deák Ferencz föltett szándékánál tántorítatlanul meg akar maradni, határozata okait egyébiránt sept. 2ki gyűlésben személyesen fogja a' RR. elibe terjeszteni. Gyűlés másodnapján követ urak mellé 10 irnok 1 pft napdíjjal (valóban sok!) 's két katona rendeltetett. Sept. 2kán D. F. szünni nem akaró éljenzés 's kardcsörtetés közt megjelenvén, a' mult napi jegyzőkönyv hitelesítése után 2od alispán előadá, miszerint a' nemesség apr. 4ki határozatát a' házi költségviselés iránt megváltoztatván D. F. és K. urakat közakarattal követekül választotta, ő megbízatása következtében D. F. urat a' követség elvállalására megkérte, de bizonyos okok miatt sikertelenül. Erre a' nagy számú közönség egyhangulag kiáltá: „nincs ok, mise nemi okot nem fogadunk el.“ Megszö. alt most D. F. 's megköszömvén a' RR. bizodalmat, érzelmil illy értelemben adá elő: „Izgatások történtek az adó mellett és ellen; de nem annyira az adó, mint személyem ellen. Tudva volt, hogy a' háziadó a' jelen orsz. gyűlésen különben sem fogadtatik el, egyszerű okoskodás mutatja tehát, hogy a' pártok nem az adó, hanem a' személy miatt és ellen küzdöttek; ingerültséget okoztak ellenem, hazaárulónak 's nemzet ellenségének kiáltottak. Ez nekem kimondhatlanul fájt. Illy körülmények közt vajjon léphetek é a' követi pályára 's ha föllépnek is, mi vége lehet? Felszólalhatok é akkor, ha a' választások szabályzásáról leend szó, mit mondanának ha szólnék a' cörteskedés ellen? én, kinek neve alatt jelent meg a' választó nép, ki 30 ezer forintba került a' cörtesvezéreknek, 's ki csak katonaság közepett választott meg, kinek neve zászlókon lobogott, melyek alatt gyilkolások történtek; nő férj, gyermek apa 's testvér testvér nélkül maradván? Ha előbb szándékom esetek után, mik tudtunkra lépni, ma azon szomorú esetek után, mik tudtunkra jöttek, mint becsületes embernek, le kellene tölta mondanom. Mult orsz. gyűlésen Zalamegye osztalán bizalmával dicsekedhetém, ezen bizalmat a' nemesség 1843ban megczáfolta, habár most két annyi erővel szerzetett is a' megdöntött ügy vissza. Aztán ha én némi tárgyat, mint követ, az or. gy. röl leküldenék, ezt hon n megtámadnák, 's engem eltávolítanának; ha

*) A' közlött neveket az író megyéjéből kihagyjuk — de meglehet, hogy b. e. D. A. grófnak „V i d é k i e k m e g y e i g y ű l é s e k e n “ című értekezéséhez néhány adatokkal majd szolgálunk —

mit egyik gyűlésen 300 bérlett szó határoz, azt másikon 3 ezer lerontja, az lesz Zala követének sorsa, mi egykor Honté volt, mindig uton lesz a' követ. A' bizalom irántam megigattatott, izgatások által, mikre nem adtam okot; ki ellen egyszer gyanu támasztatott, kitör az több év mulva is; ha 2000 embertől támadtatom meg, azt mondom: mindenkinek tetszeni akarni gyávaság, de más a' közbizalomnak 's többségnek tetszethi. Ha személyemet bántják, az még tűrhető, de személy miatt az ügyet bántani, kábaság. Ha fölmegegyek országgyűlésre azon okkal, mely miatt megtámadnák, megtámadandják az ügyet: szakaszszuk el tehát a' személyt az ügytől, hogy ez a' nélkül diadalt arathasson, nekem tehát kötelességem lemondani. Ezen elhatározást, mely nekem több hónapi küzdésbe került, sokan nem akarják érteni; tudom, kedvetlen érzéssel fordulnak el tőlem barátim, ez fáj, de ki kell ürtenem a' keserü poharat. Még sem vagyok azonban vigasztalás nélkül, remélem: lesznek, kik értenek, és szeretetök 's barátságukat tőlem nem vonják el. Felszólaltak erre a' győztes párt főnökei, szólják a' köznemesek közül is, mindnyájan egyhangulag visszautasítván Deák okait s kimondván hogy országgyűlésre okvetlenül föl kell mennie, — hogy nekünk institutioink reformjára Deák F. kell, őt Isten azért engedte a' hazának, 's ha elvonja magát, négyszoros vétkeket követ el: az istenség a' haza, a' megye és baráti e len emlékezteték őt az utasítások választmányilag tárgyalta mondott szavaira is, miszerint ő megvet minden gunyt, nevet minden fenyegetést és mitől sem fél; némelyek kényszeritni is akarák őt a' követségre, hogy megválasztott 's így tartozik elmenni; végre egy fiatal ember, ki mult országgyűlésen Deák mellett irnok volt, közel állván hozzá, veleszemközti fordult 's dorgáló hangon leczkértetve Deákot a' hazafiságról, üresnek mondá czifra beszédét, gyávaságról vádolá, mivel v. életét v. értékét félti, pedig mindkettőt a' hazának feláldozni tartoznék. Így tartott ez óráig, majd egy, majd más barátjától kelle hallani Deáknak, hogy az irántai tisztelet megoskóként és Deák szeméből a' fájdalom könyeket fakasztott 's nem találkozik a' nagy gyülekezésben egyetlenegy, ki mellette védőleg emelt volna szót; felszólalt tehát még egyszer önmaga 's elmondá, miszerint ő meggyőződésből lép le; vétkeket nem követ el, mert azt polgári kötelességénél fogva teszi; sőt ha meggyőződése az egész világ véleményével ellenkezik is, az rá nézve csapás ugyan, de nem vétke; így áll keblében a' lemondás kötelessége 's nincs ok, mely őt arra kényszeríthetné, hogy meggyőződése ellen cselekedjék, mert ha ezt teszi, akkor becsületes ember nem lehet. A' RR. kívánságát, ugymond, nem teljesíthetem, mert választás előtt irásban lemondtam, 's ez iránt a' nm. főispán urnál szerdán lépést is tettem; nem kényszeríthet semmi; sajnálom hogy meggyőződésemet követnem kell. Erre főisp. ő excja szólt és a' törvényes büntetést is emlegette; de Deák kérlelhetlenül maradvá határozata mellett, a' törvényes büntetéstől sem félt, mert ő ugymond, már két orsz. gyűlésen eleget tett a' törvény-szabta kötelességnek; hanem megyének kötelessége követet választani, mert azt törvény parancsolja 's ő e' parancs teljesítését mint a' megyének egyik tagja, kívánja is. Szóltak még többen az ügy mellett, mind azon értelemben, hogy D. köteles követ lenni. Végre a' nm. főispán a' határozatot kimondá, miszerint Deák F. ur megválasztatván, a' lemondási okok pedig nem levén elfogadhatók, nincs egyéb hátra, mit a' választottak megbízólevelét kiadni. Mindazáltal D. F. továbbá is ingatlanul maradt föltett szándéka mellett, a' megyei határozat ellen óvást tett 's azt jegyzőkönyvbe beiktattatni kívánta. E szerint Zalának csak egy követe van, kie' hó közepén követi székét Pozsonyban el is foglalandja. Olvastatott még e' napon tiszti jelentés is a' szepetki cörtescsatáról, mellyből szomoruan értettük, hogy a' csatában 5 nemes halt meg, számos halálosan megsebesített, egynek kárját törték el, másnak szemét ütötték ki. A' verekedést a' nemadózók kezdték, székereiket az uton bástyákul keresztbe rakták 's más módon is ingerkedtek a' győztes párttal. Igaznak módják hogy F. K. f-si vezér csapatját fegyverrel parancsolta be a' követválasztásra. F. G. 's alvezérei ellen szoros tiszti vizsgálat határozatott. Helyettes alispánokká Csillagh Lajos 2od alisp., és balázsfalvi Orosz Ferencz tb. választattak. — Most még egy pár szót a' gyűlésen kívül törtétekről. F. — s emberei összeiratják magokat és sérelmök orvoslása végett az orsz. gyűlés elibe petítiót szándékoznak benyújtani, azt állítván, hogy ők kijátszattak, mivel az ellenfél részén sok nemtelen volt, 's neveztek falukat, mellyekből több mint 20 paraszt ember hajtott a' követválasztásra; de voltak nemesek is, kiknek szavok Zalában nincs,

minthogy ott nem laknak nem is birtokosok. Ez F. emberei állítása; mennyire igaz ez, vagy nem, annak bírálkodásában nem ereszkedem. Az egész nélmán állók, a fájdalom szívem gyökereig hat's felsőhajtók: mikor jövend már valahára idő, melyben a hatóság maga, katonaság mellőztével képes leendő törv. értelmében szigorúságot kifejteni, az eféle kihágásokat akadályozni's a kolompásokat pokolig sujtani. Bajbiz ez, baj, mert emberek haltak, pedig miért? Mintha bizony nálunk utasítások mellett a követválasztás oly elhatározó volna, mint Franciaországban. Tekintsen most az olvasó csak az itt írottakra vissza, pedig a tényeket's Deák okait, melyek miatt a követsegről lemondott, mind nem adhatam elő, de csak az itt elősoroltakból is ítélve, lehetetlen meg nem győződnie, hogy oly politikai character, millyet a nemzet Deákban tisztel, illy körülmények közt a követséget semmi barátság, bizodalom, sőt szükség kívánatára's esdeklésére sem vállalhatta el. Mert csak azon egy körülményt tekintünk, miszerint, ha elvállalta volna, a lig fogná székét elfoglalni, már petitio kerülne ellene, mellyből kiviláglanék, hogy ő vesztegetéseken's vásárolt szavazatokon juta követi pályájára: valóban lehetetlen Deák — neki és a hazának bár kellemetlen, de ezükséges és igazságos — határozatszilárdságát nem helyeselni. Én legalább Zalaán kívül nem hallottam embert, ki körülményeket tudva a Deák magaviseletét rosszalta volna; hanem olyat igen is hallék, ki úgy vélekedett, miszerint Deáknak eleinte nem kellett volna magát az adóhoz kötnie, holott istenen kívül, bármely dicső ember meggyőződésére, annyi ezer ns főből álló megyét mint Zala, rögtön's mintegy bájvesszővel nem birhatni, oly férfi pedig mint Deák's oly utasítás mellett, mint Zalaé, átalakulási kérdésekben országgyűlésen csak tanácsadólag is mennyi jót's hasznost eszközölhetett volna! nodelhába, a mi megtörtént változhatatlan. Találkoznak olyanok is, kik a Deák iránt ezelőtt viseltetett zalai közbizodalom megoszolta vagy csökkentte miatt személyes hiúsági sérelemből gyantíják származni a követtség el nem fogadását, mitül én Deák jellemét mindenképen szűznek tartom, sőt olyanok is, kik e botrányos zalai eseményt legkedvezőbb alkalomnak tarják, minél fogvást a köztisz. hazafi a rohanó párttól, mellyre nem látszott hajlani, mérséki pályára tért volna. Ennyi vélemény-árnyéklat közt, — melly nemesak körünkben ötledez — hát egész hazaszerte még mennyi's mennyifelé ágazik majd el? — mellyik a valódi, a jövendő mutatja meg. Bármilly tarka vegyületben czikázzanak is országszerte a vélemények e tény miatt, hiedelem szerint a dicső hazafi jelleme's eltökéltének okai szeplőtelen tiszteletet igénylenek's lennek is minden elfogulatlan hazafi agy's kebelben mindenkor. — k. s. —

Veszprém, sept. 6án. Tegnapelőtt kezdődött közgyűlésünk igen kevesen jöttek össze. Általános a panasz hírlapjainkban a közügyek iránti részvétlenség ellen, melly a megyékben mutatkozik, míg az országgyűlés, oda fent' életkérdéseink körül izzadoz. Ez ó a' rólunk nélkülünk' féltékenysége? vagy tán egy üdvös hajlam mutatkozik a követi kar kötött kezeit oldozni két választottainkban teljes megnyugvással? Vagy a sürgős dologidő ritkítá meg termeink tömött urait? Csak ne a régi apathiába visszadőlés; elvégzik nélkülünk is; te se szólsz én se szólok, csak ne a hongyűlési tárgyak miatt gyakrabban tartatni szokott gyűlésekedések. Mult gyűlésünk azon edes reményben, hogy majd akkor is jókor leszen az orsz. választm. büntető rendszer iránt novemberben határozá utasítást adni; most kénytelenek valánk (időközben e tárgy Pozsonyban szőnyegre kerülén) követeinket utasítani, nehogy tovább is voks nélkül maradjunk. És elkezdők követeink tudósítását a halálos büntetések eltörléséről és e' határozat mellett harczolt okok szép előadását végig hallgatva a nagy munkát, s miután az előszámlált büntetések közt a halál- és botbüntetést nem leltük, more patrio ezeket is a többi köző sorozandóknak ítéljük; hajlandók levén mégis erre némi megszorításokat, mint: hogy a' szbiró csak 12 pälczáig üttethessen's rendes botozási jegyzőkönyvet koronként a' törvényszék superrevisioja alá bemutatandót vezessen, elfogadni; amaz pedig csak a' szándékos gyilkolási, felségsértési, hütlenségi, kegyetlenkedéssel vagy vérengzéssel páros erőszakos rablás és utonállás és elhatározott gyújtogatás eseteire szoritani csak. Több pont iránt voltak ezután viták; míg a' nagy chaos mellyet kivételek tételével keritendék, előttünk za varhoz szokott országos viszonyink közt is feltűnt's azon alternatívát szülte, elfogadni vagy elvetni az orsz.

választ tervezetet's mi még a' Juryt időelőttinek sőt acimatizálhatannak, kerületi börtönöket csak kincstári költségen elépítve elfogadhatónak ítélve; többire a' szerkezetet elfogadtuk. Az orsz. kerületi választmány választási kicsapongások fékezési büntető törvényjavaslátának vizsgálatát utasítást készítő választmányunkra biztuk, de ez még eddig erről jelentést nem adhatott's erre hozandó határozatról's ne talán még előfordulandó nevezetesh tárgyakról jövő levelemben. Tisztújításunknak határnapja nincs, bár octoberben mindenki megtörténendőnek hiszi, pártjaink állásai meg nincsenek constatirozva's tán ezért nem hallani és látni korteskedést, melly azonban fölülről, tanácskozmányokban, már jó formán beis van fejezve. Majd elvállik. H. K. J.

Mármárosi közgyűlés. Sziget, sept. 3. A' büntető's javító rendszer iránt készült országos választmányi munkálat feletti tanácskozás végett megyénk Rdoi augustus 28ára összehivatván, örömmel teszem ezenel közzé, hogy megyénknl is viszhangra találtak az ezen választmányi munkálatban alapelvül felvett törvény előtti egyenlőség, emberiség becsülése, az önkény lehetősé korlátolása, és a' bíróságok egyesítése; o' nézetek vezették tanácskozásink fonalát nagyobb részben, és megyénkire aligha derült fel nagyobb nap, mint midőn a' fenebbi elvek szerint, a' halálos büntetést több ideig tartó vitatkozás után eltörlte, a' botnak pedig még csak pártfogója sem találtatván; továbbá a' külön vélemények közül pártoltattak a' felbujtóról, kir. kegyelmezés bizonyos határok közötti gyakorolhatóságáról, hütlensé tanácsosok — és alkotmányos jogot sértők büntetéséről szóló A alatti Arad, Eszék, Felső-Bánya, Pécs, és a' szepesi 16 városnak büntető hatóságot megtagadó 1 alatti vélemény, és ezen jog gyakorolhatóságát a' felállított elvek szerint csak akkor kívánna megyénk ezeknek megadatni, ha beczikkelyeztetnek; az eskütszék iránti külön vélemény azonban kevés többséggel olesett, sőt mivel az anyutasítást készítő közgyűlésben a' nem nemesek a' birói hivatal viselésétől elűtettek, a' büntetővizsgálóperbefogó és ítélőseék birái is ebbeli következetességgel csak nemes társaink közül választhatók, még pedig ezek qualificatiójaul vgyénk Rendei semmit egyebet a' közbizodalomnál nem kívánnak, hiszem azonban, hogy utasításunk eme pontjára nézve, kevesebb szögben maradnak követeink, de a' 4ik a' vinodoli kerületnek a' tenger melléki büntető hatóság alá való csatoltatása, a' 6ik a' királyi városok büntető bíróságainak miképen leendő választása iránti pártoltattak, azon hozzáttel: hogy jöllehet megyénk a' territorialis bíróságot elfogadta ugyan, de mivel a' nemes csak maga által választott birája által ítélthetik, minden qualificatió nélkül szavazattal birjon a' nemes ember királyi városokban is a' tisztviselők választásában; ugyancsak egyhangulag elfogadtattak, a' felségsértésnek, hütlenségnek és a' király személye elleni szóbeli sértéseknek bírósága iránti igen jeles 7ik, valamint a' katonai személyeknek büntető bíróságáról, és a' rendőrségi kihágások eseteiben az egyházi személyekéről szóló 9. 's 10ik számú külön vélemények, a' pénzhamisítókat megyénk is a' törvényhatóság bíróságok által kívánja büntettetni, de még ezen czikkbe foglaltatni indítványozza, hogy az ilyenek ékitudható általuk okozott kárt is megfizessék. Az elővülésnek megyénk büntető törvényekben helyet azon okból nem ad, mivel nem akarja hogy a' bün, bármikor is büntetlen maradjon; a' tett meggyaláztatást visszahívás által elenyésztetnek nem híven, és a' becsület biztosítására ezen czikket elegendőnek nem találván, bár ha tüstént is visszahivatnék, mégis a' gyalázásra szabott büntetés egy negyedével kívánja azt büntettetni, az istenkéromlőkat is három hónapi fogsággal akarja megyénk korlátolni, de azon criteriumot kívánja meg, hogy ez egödességből, és köz helyen történt legyen; büntetést kívánunk mi is szabtatni a' pápai brevét királyi tetsvény nélkül elfogadó, vagy azt kihirdető papokra, s bár kire, kik a' más felekezeti vallásokat köz helyen, vagy szó székéből ocsárolják. A' szerencsejátékosokat azon fogalommal, hogy szerencsejáték mind az, miben minden a' szerencsétől függ, büntettetni kívánja megyénk. A' rendőri szabályokra nézve az az utasításunk, hogy azokat a' nm. htanács meg ne változtathassa, végül a' lélek elleni bünök elkövetését, mellyről a' törvénykönyvben szó sincs, L. . . I. . . táblabiró indítványára büntetni kívánjuk, és ezen bün's büntetés részletes kidolgozására kerületi választmányt indítványoztatni határoztuk. A' vádló ügyvédek megvizsgálatását elvileg elfogadta megyénk, de ezt csak törvényhatósági küldöttség előtt kívánja eszközöltetni. Egyebekben köve-

teink oda utasítottak, hogy a' mire különös észrevétel nem tétetett, mint megyénk által is elfogadottat, a' választmányi szerkezetet pártolják. III. rész, valamint a' többi országos választmányi munkálat most tárgyalatván, ha e' részben megyénknek eltérő nézet leendő tudósításomat folytatni el nem mulasztom.

Szöllősi Balázs.

Temesmegyének haladási lobogóját némileg leplezte fátyol, mellyet mult alkalomkor egy voks beborita, hála Temesmegye lelkes Rendének ismét eloszlott, és tisztán's derültebben legedez az mint valaha; a' házi adónak nemeség általi részletes elvállalása tudni ilik, melly eddig csak elvben mondatott ki, egytájjában elfogadattott, mint ez a' fentebbiekből kitetszetheti. — Aug. 28-ki közgyűlésünket szeretett másod alispánunk, ki a' honi jólét és méltányosság iránti benső meggyőződését követve a' köz tanácskozást ügyes tapintattal vezérelte, a' felveendő tárgyak elősorozásával kezdvén meg, ebből az or. gyűl. utasítások készítésével megbízott választ. tudósítása szemeltetett ki, mellyik k. előadások során legelőször is a' büntető rendszer tárgyalásába bocsátkozva, a' halálos és botbeli büntetés eltörlését javasolta; a' halál tartó fogságra kijelölt esetek büntetésére 25 évi börtönt, és csak visszaesés esetében, midőn a' bíróság valamely gonosztevőnek javithatlanságáról győződik meg — vélte az élet fogytáig tartó börtönöztetést alkalmaztatni. A' kir. kegyelmezést pedig az országos küldöttség munkálatának külön véleményéhez képest ekép kívánta foganatosittatni: hogy kegyelmezés által a' kiszabott büntetésnek csak felét lehessen elengedni. 2or Arad, Eszék, Felső-Bánya, Pécs és a' szepességi 16 városnak az orsz. választmány által adatni javalt büntető hatóságot csak azon esetben terjesztené ki: ha új rendezés mellett törvénybe iktatván, országgyűlésére meghivatnak — ellenkező esetben a' különvélemény pártoltattott. 3) A' bünvádi eljárás's a' törv. alkalmaztatására nézve az országos küldöttségi munkálatban foglalt különvéleményhez csatlakozva, a' bünvádi eljárás eskütszékére alapittatni kívánja azon hozzáadással: hogy a' rendes bíróság elnökkel együtt 7tagbul álljon, és ítéllethozáskor legalább is 5 tag jelen legyen. 4) A' vinodoli kerületre, pénzhamisítókra, királyi városokra, felségsértésre és a' katonai személyekre nézve a' különvéleményt, az egyházi személyekre nézve pedig a' küldöttségi véleményt pártolta. 5) A' börtönrendszerre nézve ugy vélekedik, hogy a' megyei fogházakban tartandó rabokra nézve a' magány, a' ker. börtön házakban pedig a' hallgató rendszer törvényesíttessék. 6) A' szóval elkövetett felségsértésre nézve az elidősülést hat hónaphan kívánta megállapítani. (Vége köv.)

Hontmegye m. h. 28. tartott rendkívüli közgyűlése adandó vázlatát rövidde teszi nemesak a' jövő hó 2kán tartandó követutasító gyűlésünk's annak addigi elkészítésével foglalkodó választmányi munkálatok, de még a' rokon törvényhatóságoktul is — csak kis számmal érkezett levelezések; mellyek közül: miután m. hó közepeig szóló pontos követi jelentések felolvastattak: 1) Buccari beczikkelyeztetésit kéré. 2) Trencseny- a' táblai pereknek országgyűlés alatt is, a' k. táblának egy része által Pesten törtéendő revisióját tárgyzó, — 3) Torontál a' zagrabi nemesek urszékinek elrendezése iránt felszólító levele pártoltattott. Fejérnek az orsz. gyűlési hallgatóságnak törvény által törtéendő korlátoztatása iránti indítványa minthogy e' részben a' specifus esetek kijelölése nehéz vagy lehetlen, a' magasztos lelkesedés elnyomatása pedig zsarnokság, nem pártoltattott, ugyszinte Fejérnek az ismét követválasztási események felvilágosítását tárgyzó levele választmányhoz utasítottat, a' büntető rendszer munkálatának átnézésével foglaltatos megyei választmány a' halálos büntetés eltörlésével a' különvélemények hü és igaz követője. A' marhahús ára 12rül 10 krra csökkentetett. H. M.

Szerbia.

(A' volt ministereknek évdij rendeltetik.) Az utolsó nemzeti gyűlés kívánata szerint Vucsics és Petronievics nemesak eddigi czimeiket, hanem fizetősöket is megtarták; Lievennek ez ellen semmi kifogása nem volt, hanem kívánta, hogy Mihály hg volt ministereinek, Rajevics és Radicevicsnek is évdj rendeltessék, s ebben méltányló szerb nemzet megegyezvén, az orosz ügyviselőnek, köztudomás szerint, semmi kiegyenlítői valója nem volna. Vucsics és Petronievics aug. 25én Viddinbe érkezett. A' nagyuri berat még sem érkezék Belgrádba. —

Spanyolország.

(Lopez ministersége ingadozni kezd. Barcelona még folyvást zavarog.) Madridban augusztus 26-dikán hire járt, hogy Lopez ministersége rövid idő múlva meg fog bukni; már leendő utódit is nevezgetik a politikai körökben. — Barcelona hírek szerint a' nyugalom csak szinleg állott helyre, 's az ingerültség minden pillanatban megújuló kitérésre készül; az önkényes fogyverekben egy része központi juntát ohajt, 's Amettler táborfő 8 zászlóaljnyi serge is hasonló érzelmeket nyilvánít. Catalonia nagyobb városai pedig oda nyilatkoztak, hogy mindenben gyámoltatni fogják Barcelonát, míg a' zendület ösvényén megmarad. — Lopez pártlapjai azon hirt terjeszték, hogy Espartero a' hadipénztárt magával vitte Londonba, a' főhadiszállás pénztárnoka ellenben hivatalos számadást közlött, mellyből kiviláglik, hogy a' hadipénztárban összesen is csak másfél millió real találtatott, 's hogy ez összegből csupán a' hadministerség utalványi mellett történtek az illető kiadások, mihez képest igen természetes, hogy Espartero e' pénztárból egyetlen fillért sem vihete magával. —

Anglia.

(A' királyné utazása.) A' királyné csakugyan meglátogatja Páris; aug. 31-én Devonportba érkezett, hol 30 sorhajó és 5 ezer tengerésztszít várakozott üdvözlésire. 1815. óta nem volt még egyszerre illy ropant hajóhada együtt Angliának. Egyébiránt mondják, hogy e' látogatás csupán barátságból történik, és semmi politikai okokat nem foglal magában. — Esparterót folyvást nagy buzgalommal látogatja Londonban a' legfőbb angol nemesség; ő azonban a' nap nagyobb részét szigoru elvonultságban tölti el. —

Franciaország.

(Készületek az angol királyné elfogadtatására.) A' tuillériákban a' trónt ujonnan aranyozzák; Eube naponként számos kir. tisztviselő érkezik, 's hire van, hogy tábori szemlével is megkivánjalepni az angol királynét Lajos Fülöp, mi nagy hatásu leendő nézőve, minthogy csupán a' párisi nemzetörség is 150 ezer emberből áll. Az angol követen kívül csupán Apponyi gr. kapott hivatalos meghívást Eube, hol az angol királyné egész otthléte alatt jelen fog lenni. Beszélnek, hogy ez összejövetel alkalmasint határozottan döntendi el Spanyolország jövődjét. Joinville hg. tengeren fogadandja el a' magas vendéget, kinek megérkezése sept. 2-kára várattott. Az ágyak már is annyira megszükkültek Euben, hogy a' kertben 9 faházat állítottak föl, 's még Joinville és Aumale hgek is illy tanyára szorultak. A' királyné néért ny' czlovas új díszhintó menend Tréportba. A' király arczán világosan láthatni az örömet e' látogatás fölött, 's egészsége olly jó, hogy maga is alig kívánhatna jobbat. —

(Viktoria királyné már francia földön van.) Legujabb telegrafi sürgönyök szerint Viktoria királyné sept. 2-kán hetedélj óraker Cherbourg mellett vitorlázott el, Joinville herczeg kíséretében, ki már 5 óraker csatlakozott hozzá, és 10 óra tájban francia földre lépett, ünnepélyesen fogadtatva a' hatóságok által. Krisztina özvegy spanyol királyné is Eube siet, 's így csakugyan valószínűnek látszik, hogy a' spanyol ügy fog mindennek fölött szőnyegre jöni e' látogatás alatt.

Oroszország.

(Alexandrina hgné +. Katonai gyakorlatok. A' czár utazása. Itélet a' külföldi utazások iránt.) Leuch-

tenberg hg legidősb leánya (szül. apr. 9. 1840). aug. 17-ikén temettetett el szokott fényes pompával a' czári sirboltba Pétervárott. Teste a' főtemplomban két napig ki vala téve: a' gyászszertartásoknál a' czár 's a trónörökös is jelen volt. — A' Krasnojoeszlonál hat hétig tartatott táborgyakorlat eloszolván, az ezredek állomásaikra a' fővárosba's környékére vonultak. Jövő hónapban ismét mintegy 150 ezer katona van fegyvergyakorlatra rendelve. — Odessai levelek szerint a' czár legközelebb a' Vosnessensk melletti nagy táborgyakorlaton szándékozik jelen lenni, aztán a' Sebastopolban elvégzett erősítéseket, majd ismét a' donmelléki kozákokat megszemlélni. — Bizonyos Sampret francia, rosz magaviselete miatt Oroszországból kitiltatott. Az oroszok mindinkább szeretvén külföldön utazni, a' kormány megszorító eszközökrül kezd gondoskodni. Legközelebb illy nyilvános itélet mondattott ezen utazásvágy iránt. Az utolsó évtizedben majd minden részéből a' nagy birodalomnak számos üzgazdag szaguldozott ki a' külföld messze vidékeire; és utazók száma naponként szemlétoimást növekszik. Ha igazi jó tapasztalási tudományt hoznának hazájokba az utazók, ugy senkinek sem lenne szólója ellene; azonban ő csak arra pazarolják pénzüket, hogy a' külföld valamennyi vasutait megjárják, a' Temze-tunnelen átmenjenek, Parisban divatruhát varrassanak's Vezuv csúcán egy szivart gyujtsanak, 's aztán visszatérnek koholt tervekkel 's külföldi veszedelmes szellemmel 's azt otthon a' társaságokban polgártársaik közt hintegetik 's így a' külföldi nem mindenkor jó erkölcsöket meghonosítják. —

É R T E S Í T Ő.

Gőzhajók járása.

ndul: **Pestrül Pozsonyba 's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 7 óraker 's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. — **Bécsből Pozsonyba 's Pestre** szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 óraker, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. — **Pestrül Zimony 's Orsova** felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Ujvidék** felé minden kedden, **Mohács és Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony 's Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az aldnára mindenkor regg. 5 óraker. E' fölött **Pozsony és Bécs** közt mindennap megfordul **Bécs** nevű gőzös. Erkezik: **Pestrül Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova és Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Eladó postaállomás.

A' debreczeni cs. kir. postaállomás legf. engedelem mellett eladatik. Venni szándékozők értekezhetnek eziránt személyesen vagy bérment levél által Debreczenben a' hátramaradt postamesteri árva gyámtyánál, Kis-Orbán János urnál. 2—3.

Jószágbérlet.

F. évi october 10-kén m. Dercényi család birtokához tartozó t. Beregme gyében, Munkács mvárostul délfele egy órányi távolságra, közvetlen a' Tiszára vivő országút mellett fekvő hitrebizott jószág Pusztá-Kerepezen és Derczenben minden hozzá való mezei 's gazdasági szerszámmal, szarvasmarhákkal és sertésekkel együtt, a' p. kerepeczi hivatal-irodában 1843-iki nov. 15-ő napjától három egymásutáni évre árverés útján haszonbérbe fog adatni. Tartozik e' jószághoz a' 467 váltóforintra és 30kra menő kir. haszonvételek jövedelmén kívül a' p. kerepeczi makkoltatási jog, a' derczeni erdő-legelő 's makkoltatási jövedelem aránylagos része; a' derczeni to terjedelmes legeltetése; mintegy 300 p. mér. évenkénti őszi és tavaszi vetés, 70 hold két kaszálatu rét, mindkettő egy tagban, ezenkívül a' derczeni határban mintegy 10 p. mérőnyi vetés és a' p. kerepeczi-majorkba behordandó 16 hold szántóföld és 8 hold rét feles termése; 1516 ígás és 3264 gyalognap urbéri munka. A lakház. pályinkafőző, istállók és csárók jó karban vannak. A feltételek bővebb megtudása végett méltóztassanak a bérleti kívánók Kralovánszky director uralP. Kerepezen Munkács mellett értekezni, magokat 150 pgó forint hánatpénzzel ellátni 's egyszersmind 4000 pgó forintra menő első helyt betáblázott biztosítékot kimutatni. Kelt Munkácson aug. 19-dikén 1843. 1—3.

Figyelmeztetés!

Zsótér János szegedi polgár részéről — országszerte figyelmeztetnek, mindazon urak, kik vele vagy baráti, v. kereskedési vagy bármí tekintetben összekötte ésbén állanak: hogy az ő nevére vagy hitelére — vejének ifjabb Márki Ferencznek pénzeket, v. akármít mást kölcsönözni semmi szín alatt se sziveskedjenek. — Különbben azok minden esetre kifizetetlenek maradnak. Kelt Szegeden sz. Mihály hó 5. 1843.

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. kincstár rendelése követeztében ezennel közhírré tétetik, hogy néhai Bóle András szombathelyi megyés püspök hagyományához tartozó különféle javak és eszközök, u. m. 4 drágakövi gyűrű, 4 arany lánc, kereszték, arany emallirozott szelencze, ezüst u. m. evő- és kavé-eszközök, gyertyatartók, tükrök, egy nagy óra, szőnyegek, asztali ékességek és ruhák, posztó és más selyempapi öltözetek 'sat., továbbba félfedeles és paraszt kocsik, szánkák, lószerszámok, nemkülönbben két hintóba való fekete lovak; szarvasmarhából. 3 fehér, egy bivalbika, 10 fehér és 4 bival tehén, Végre mintegy 8 akó kereszturi ürmös, és 1300 akó különféle évi termésről való asztali borok, hordók nélkül f. é. sept. 18. és utána köv. napjaiban regg. 9 órátol 12ig és d. n. 3t. 6ig a' szombathelyi püsp. residentianban, készpénzbeli fizetés mellett a' legtöbbet ígérőnek nyilvános kótyavetve útján el fognak adatni. 1—3.

Ovás megújítása.

Alulirottak, miután minden magok s családjokat illető vásárlást mindenkor kész pénzzel kifizetnek; azért is a' t. közönség előtt ünnepélyesen kinyilatkoztatják, hogy semmifele az ő nevékre tett, vagy akár ki által, legyen az ma-

gunk gyermeke, v. férje Földváry Lajbármí szín vagy czim alatt nemesak a' jövendőbeli, de az előtti istett kölcsönvételeket és adósságokat ki nem fizetnek, sem pedig végintézet követeztében kifizettetni nem engednek. Kelt Pesten, sept. 5-ikén. Salfai Szt István m. k. és hitvese szül. Papp Julianna 1—3

Hirdetés

A' nm. m. kir. kincstár rendeléséből. f. évi september hó 25-én szokott délelőtti és délutáni órákban. Pozsonyban az otáni kir. 30ad épületében tartandó nyilvános árverés útján e' köv. néhai kalocsai érsek klobusiczi Klobusiczki Péter hagyományához tartozó drágaságok és ezüst művek fognak a' többet ígérőnek azonnali készpénzfizetés mellett eladatni, u. m.: egy drága kereszt ametiszt-kövekkel, egy gyémánttal kirakva, hozzá tartozó gyűrűkapesz és arany lánczeczal, egy drága kereszt aquamarina kövekkel szinte gyémánttal kirakva, hozzá tartozó gyűrű és kapeszesek, négy arany kereszt, egy arany lánc, arany gyűrűk, három asztalra való ezüst kosár, kétágu és több egyes ezüst gyertyatartó, asztali kések, villák, kanalak, kávésbírikek és más effélék. A' venni szándékozők ezennel meghivatnak a' fen kitűnt napon és helyen megjelenni. Budán sept. 6-án 1843 1—3.

Juhnyáj-eladás 's fölszólítás.

F. évi sept. 26-án Békes-Csabán, reggeli órákban, házamnál mintegy kétezer kétszáz db anyá. ürü és bárányból álló nemesített juhnyáj tőkéstől árverés útján el fog adatni. 'S minthogy az alulirt külföldön hosszabb foglatatosságban mulatni szándékozik, többekkel haszonbérleti, kereskedelmi 's egyéb szorgalmi viszonyokban állván, fölszólítatik minden, kinek követeleése lenne alulirton, hogy azt mátol számítva hat hó alatt, azaz 1844-ik évi febr. 28-ig ns Békesmegye 15-ő alisp. t. Simay Kajetán ur elibe terjessze. Igaz keresztazonal kielégítetik, a' mondott idő alatt bérment jelentett követeleés koholtak 's érvénytelennek nyilvánítatik. Kelt Békes-Csabán aug. 21-én 1843. Bozskó Dániel. 1—2.

1—3 Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. kincstár rendeléséből ezennel közhírré tétetik, hogy f. é. oct. 2-án ns Zalamegyében keblezett, és a' szombathelyi püspökséghez tartozó Zala-Egerszeg mvárosban, bold. Bóle András szombathelyi püspök hagyományához tartozó mintegy 100 darab birka és 1200 akó dézmabor az urod. tisztartó

lakásában, nemkülönbben ezen év oct. 5. fennevezett ns megyében helyezett Nova püspöki mezővárosban szinte mintegy 100 db birka, és 600 akó tavalyi dézmabor hordó nélkül az urodal. számtartói házban, szokott órákban tartandó közön. árverés útján a' legtöbbet ígérőnek készpénzbeli fizetésért elfognak adatni.

Szabados Losoncz város tanácsa f. 1843. évi sept. 25-dikén tartandó árverésen haszonbérbe adja a' köv. városi haszonvételeket: 1) A' városban 's határában a' koresmáltatási jogot, a' most fenálló és építés alatt vendégfogadó és koresma-épületekkel 's tetszés szerint nyitható bor és pálinkameréssel, pinczékkel, 1000 akóra való 50—160 akós hordókkal, vásári sátorkoresmákkal, kávéházzal, táncz-teremmel, fürdőházzal e' gyütt; mindezeket összefoglalva, vagy ha így elegendő csődülök nem lennének, egyenkint is, a' jövő 1844-ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre. 2) Egy nagy ser és pályinkafőző-házat, 's ser és pályinkameréssel 's ehhez való épülettel és egy vásári sátorkoresmával, jövő 1844-ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre. 3) Országos és hetivásári jövedelmeket, u. m. hely- és mértékpénzeket 1844-ik évi sz. György naptól 6 évre. 4) Két vizimalom egyenkint 1844. é sz. Györgynap. 6 évre. 5) A' husvágási jogot, 3 székkel egyenkint 1844-ik évi január. 1-től 6 évre. Bérleti kívánók hánatpénzzel jelenjenek meg nevezettben a' koresmáltatásra nézve 400 p. for., ser és pálinkaházra nézve 200 pgó forint, vásárookra nézve 200 pgó forint, mészárszékre nézve 100 pft, malmokra nézve 100 pft öszveggel. Egyéb feltételek a gazdálvatalnál megtekinthetők. Losonczon aug. 4-kén 1843. Horváth Ferencz főjegyz. 1—3.

Egy jobb rendű, középkorú, bármí nagy ház kormányára szükséges isméreték 's ügyességgel bíró nő ajánlja magát főkép Pesten és Budán, de falura is; ki egyszersmind nőgyermek vezérlésére alkalmas mivel a' magyar és német nyelvben 's kézi munkákban egyiránt gyakorlott és szükséges bizonyítványokkal is el van látva. Bővebb tudóstást személyesen vagy bérmentes levelek által e' lapok szerkesztőségénél kaphatni. 2—3.

Néhai Balogh Juliansnak, bírói elmarasztalás követeztében, végrehajtás útján, megyebeli Paládicsi pusztából zár alá vett 35 1/2 holdnyi birtoka (szükség esetében több is) f. évi oct. 23-án regg 10 óraker a' hely szinén árverés útján fog eladatni. Dubraviczky s. k. első alispán. 3—3.